

Datum:
2026-05-27Diarienummer:
RÄN-2026-00062Brandförsvaret
Tjänsteskrivelse

Räddningsnämnden

Handläggare:
Johan Szymanski, Johan Svebrant

Utredning gällande nämndinitiativ om införande av räddningsvärn på RIB-stationer

Förslag till beslut

Räddningsnämnden beslutar

1. **att** godkänna utredningen, samt
2. **att** bjuda in Brandskyddsföreningen att informera om CIP-konceptet vid ett av räddningsnämndens sammanträden.

Ärendet

Räddningsnämnden har initierat en fråga gällande införande av räddningsvärn på RiB-stationer utifrån att det återkommande är svårt på vissa orter att säkerställa full styrka vid larm samt för att stärka uthållighet och förmåga vid större kriser och händelser.

Räddningsnämnden har gett följande uppdrag till förvaltningen:

1. att uppdra åt förvaltningen att ta fram en uppskattad kostnad för införande och drift av ett räddningsvärn kopplat till en RIB-station
2. att uppdra åt förvaltningen att utreda vilka stationer som är lämpliga för införande av räddningsvärn, bland annat med avseende på förvaringsmöjlighet av materiel på stationen.

Resultatet av utredningen redovisas i bilaga 1. Förvaltningen föreslår att räddningsnämnden som ett första steg bjuder in Brandskyddsföreningen till ett nämndsammanträde för att informera om konceptet Civil insatsperson (CIP).

Beredning

Ärendet är berett av tjänstepersoner vid Uppsala brandförvar.

Föredragning

Kostnaden för införandet av ett räddningsvärn till en RiB-station beräknas till cirka 400 000 kronor per år. Till detta tillkommer kostnader för larm samt för lokalanpassning för att förvara utrustning och fordon.

Inom branschen finns olika initiativ för att stärka skyddet på landsbygden genom att organisera frivilliga på andra sätt än genom räddningsvärn:

- Civil insatsperson (CIP) är ett koncept framtaget av Brandskyddsföreningen där frivilliga personer får en kortare utbildning och viss utrustning för att vid larm via telefon rycka ut och göra en första, skadefördröjande insats. Personerna rycker endast ut då de har möjlighet.
- Räddningstjänsten Väst har tagit fram en app ”Delta” som på samma sätt som appen ”SMS-livräddare” skickar ut larm till personer som anslutit sig till appen när vissa typer av händelser inträffar i närheten. I detta koncept får personerna varken utbildning eller utrustning av brandförsvaret. Konceptet bygger på att de frivilliga själva har genomgått brandutbildning i andra sammanhang, till exempel genom sitt arbete.

Införandet av fler räddningsvärn eller CIP/Delta ryms inte inom förvaltningens nuvarande kapacitet. För att genomföra någon av dessa åtgärder är det nödvändigt att utöka organisationen med en brandinspektör/samordnare. Kostnaden för detta uppgår till ca 650 000 kronor per år.

Knutby, Skärplinge och Järlåsa bedöms vara lämpliga stationer utifrån lokal riskbild, nuvarande numerär och tid till förstärkning från andra stationer. Knutby och Skärplinge har dock inte någon bemanningsproblematik. Räddningsvärn har endast begränsad skadeavhjälpare förmåga och värnpersonal kan alltså endast förstärka med enklare uppgifter. Förvaltningen bedömer att det föreligger en risk att det blir svårare att rekrytera RiB-personal än värnpersonal, vilket kan öka problematiken på aktuella stationer. I förlängningen riskeras att förmågan förskjuts mot värn snarare än RiB.

Ett förvaltningsövergripande värn, som förslagsvis utgår från Viktoria, bedöms kunna ge stor effekt som förstärkning vid långvariga och omfattande insatser eller kriser. Till exempel skogsbränder, översvämningar och större oljeutsläpp. Ett sådant värn skulle även kunna stödja med bland annat depåverksamhet och transporter. Det kan även vara ett sätt att organisera civilpliktiga som vill göra en insats även i fredstid.

Ekonomiska konsekvenser

Inte aktuellt med föreliggande förslag till beslut.

Beslutsunderlag

- Tjänsteskrivelse daterad 2025-05-27
- Bilaga 1, Underlag gällande nämndinitiativ om införande av räddningsvärn på RiB-stationer
- Bilaga 2, Nämndinitiativ om utredning av införande av räddningsvärn på RiB-stationer

Brandförsvaret

Johan Szymanski
Brandchef

Datum:
2026-05-22

Diarienummer:
RÄN-2026-00062

Brandförsvaret
Underlag

Handläggare:
Johan Szymanski, Johan Svebrant

Beredning avseende nämndinitiativ om införande av räddningsvärn på RiB-stationer

Ärendet

Räddningsnämnden har initierat en fråga gällande införande av räddningsvärn på RiB-stationer utifrån att det återkommande är svårt på vissa orter att säkerställa full styrka vid larm samt för att stärka uthållighet och förmåga vid större kriser och händelser.

Räddningsnämnden har gett följande uppdrag till förvaltningen:

1. att uppdra åt förvaltningen att ta fram en uppskattad kostnad för införande och drift av ett räddningsvärn kopplat till en RiB-station, samt
2. att uppdra åt förvaltningen att utreda vilka stationer som är lämpliga för införande av räddningsvärn, bland annat med avseende på förvaringsmöjlighet av materiel på stationen.

Beredningen är uppdelad enligt följande:

1. Räddningsvärns förmåga jämfört med RiB
2. Lämpliga stationer för räddningsvärn
3. Andra sätt att stärka skyddet på landsbygden
4. Ekonomiska konsekvenser
5. Sammanfattning

Vi samverkar i en gemensam räddningsnämnd:
Tierps kommun, Uppsala kommun och Östhammars kommun

Postadress: Uppsala kommun, Brandförsvaret, 753 75 Uppsala
Telefon: 018-727 30 00
www.uppsalabrandforsvar.se

1. Räddningsvärns förmåga jämfört med RiB

Ett räddningsvärn har jämfört med en RiB-styrka endast begränsad skadeavhjälpande förmåga, se tabell 1 och 2 i *bilaga – förmåga hos räddningsvärn och RiB*.

Utöver angiven basförmåga i tabell 2 har även samtliga RiB-stationer förmågan:

- att genomföra invändig släckning/livräddning genom rökdykning. Beroende på numerär på RiB-stationen kan detta genomföras enskilt med egen station eller tillsammans med annan station efter förstärkning.
- att hantera kem i nivå R
- att genomföra insatser med första insatsperson (FiP)
- att arbetsgöra på järnväg (endast Skyttorp, Stolvreta, Järlåsa och Tierp)

Att komplettera en RiB-station med räddningsvärnspersonal innebär alltså inte att den samlade styrkan har samma förmåga som en komplett RiB-styrka. Värnspersonalen kan endast förstärka med enklare uppgifter.

Ett räddningsvärn, även när det är knutet till en RiB-brandstation, larmas när räddningscentral Mitt bedömer att sådant behov finns. Räddningsvärnspersonal ersätts på samma sätt som RiB-personal vid larm, vilket innebär att larma räddningsvärnspersonal vid samtliga händelser skulle bli kostnadsdrivande.

Räddningsvärnspersonal har ingen beredskap och rycker endast ut då individen har möjlighet. Det går därför inte att vara säker på att en viss numerär alltid förstärker. En risk är att det blir svårare att rekrytera RiB-personal än värnspersonal, vilket kan öka problematiken på aktuella stationer. I förlängningen riskeras att förmågan förskjuts mot värn snarare än RiB.

2. Lämpliga stationer för räddningsvärn

Nämnden anför i initiativet två skäl för att införa räddningsvärn.

- a) att säkerställa numerär vid larm
- b) att öka förvaltningens uthållighet och förmåga vid större kriser

Förvaltningen bedömer att detta utgör två olika effekter som inte nödvändigtvis uppnås på samma sätt.

a)

Grunden för vad som påverkar en brandstations numerär och beredskapsform utgår från handlingsprogrammet och den tillhörande riskanalysen. Riskanalysen tillsammans med tidigare genomförda analyser visar på att stationer som skulle kunna vara aktuella att införa räddningsvärn på utifrån lokal riskbild, nuvarande numerär samt tid till förstärkning från andra stationer är Skärplinge, Järlåsa och Knutby. Av dessa tre har varken Skärplinge eller Knutby bemanningsproblematik.

Gällande förvaringsmöjligheter av materiel på dessa tre stationer bedöms detta troligen kunna lösas i Skärplinge. Varken Järlåsa eller Knutbys stationer är dimensionerade för förvaring av denna mängd utrustning och fordon, varav djupare analys behövs för att bedöma vilka åtgärder som krävs och till vilken kostnad.

b)

Ett förvaltningsövergripande värn som är utbildat, övat och utrustat för att förstärka vid långvariga och omfattande insatser eller kriser såsom skogsbränder, översvämningar och liknande bedöms kunna ge stor effekt. Ett sådant värn bedöms

lämpligen utgå från Viktoria utifrån tillgång till större mängd materiel och fordon för transport. Ett sådant värn skulle kunna stödja med bland annat depåverksamhet och transporter, något som utredningen av Lunsenbränderna 2025 pekade ut som ett utvecklingsområde. Värnet skulle kunna utbildas för att ha förmåga gällande skogsbrandsläckning, oljeskadeskydd samt översvämning.

Ett förvaltningsövergripande värn kan även vara ett sätt att organisera de civilpliktiga som krigsplaceras hos brandförsvaret och som är intresserade av att göra en insats även i fredstid.

3. Andra sätt att stärka skyddet på landsbygden

Inom branschen finns olika initiativ för att stärka skyddet på landsbygden genom att organisera frivilliga på andra sätt än genom räddningsvärn.

- Civil insatsperson (CIP) är ett koncept framtaget av Brandskyddsföreningen där frivilliga personer får en kortare utbildning och viss utrustning för att vid larm via telefon rycka ut och göra en första, skadefördröjande insats. Personerna rycker endast ut då de har möjlighet.
- Räddningstjänsten Väst har tagit fram en app ”Delta” som på samma sätt som appen ”SMS-livräddare”¹ skickar ut larm till personer som anslutit sig till appen när vissa typer av händelser inträffar i närheten. I detta koncept får personerna varken utbildning eller utrustning av brandförsvaret. Konceptet bygger på att de frivilliga själva har genomgått brandutbildning i andra sammanhang, till exempel genom sitt arbete.

Dessa koncept bedöms utgöra kostnadseffektiva sätt att i större geografiska områden stärka skyddet genom att möjliggöra att frivilliga kan göra insatser innan räddningstjänsten kommit fram till platsen.

Förvaltningen föreslår att räddningsnämnden som ett första steg bjuder in Brandskyddsföreningen till ett nämndsammanträde för att informera om CIP-konceptet.

4. Ekonomiska konsekvenser

Förvaltningen bedömer att införandet av fler räddningsvärn eller att införa CIP/Delta inom organisationen inte ryms inom förvaltningens nuvarande kapacitet. För att genomföra någon av dessa åtgärder är det nödvändigt att utöka organisationen med en brandinspektör/samordnare. Kostnaden för detta uppgår till ca 650 tkr per år.

Kostnaden för att införa ett räddningsvärn beräknas till cirka 400 tkr per år och station. Detta inkluderar personlig skyddsutrustning för 15 personer, ett extra fordon samt övning/utbildning. Kostnad för larm tillkommer utöver detta.

Kostnad för eventuell lokalanpassning för att förvara utrustning och fordon tillkommer.

¹ Appen ”SMS-livräddare” är införd i vissa regioner. Personer med HLR-utbildning kan ansluta sig och få larm vid hjärtstopp.

5. Sammanfattning

Räddningsnämnden har initierat en fråga gällande införande av räddningsvärn på RiB-stationer utifrån att det återkommande är svårt på vissa orter att säkerställa full styrka vid larm samt för att stärka uthållighet och förmåga vid större kriser och händelser.

Räddningsnämnden har gett följande uppdrag till förvaltningen:

1. att uppdra åt förvaltningen att ta fram en uppskattad kostnad för införande och drift av ett räddningsvärn kopplat till en RiB-station

Kostnaden för införandet av ett räddningsvärn till en RiB-station beräknas till cirka 400 tkr per år. Till detta tillkommer kostnader för larm samt för lokalanpassning för att förvara utrustning och fordon.

Införandet av fler räddningsvärn eller CIP/Delta ryms inte inom förvaltningens nuvarande kapacitet. En utökning av en brandinspektör/samordnare erfordras till en kostnad om cirka 650 tkr per år.

2. att uppdra åt förvaltningen att utreda vilka stationer som är lämpliga för införande av räddningsvärn, bla med avseende på förvaringsmöjlighet av materiel på stationen.

Knutby, Skärplinge och Järlåsa bedöms vara lämpliga stationer utifrån lokal riskbild, nuvarande numerär och tid till förstärkning från andra stationer. Knutby och Skärplinge har dock inte någon bemanningsproblematik. Räddningsvärn har endast begränsad skadeavhjälpare förmåga och värnpersonal kan alltså endast förstärka med enklare uppgifter. Förvaltningen bedömer att det föreligger en risk att det blir svårare att rekrytera RiB-personal än värnpersonal, vilket kan öka problematiken på aktuella stationer. I förlängningen riskeras att förmågan förskjuts mot värn snarare än RiB.

Ett förvaltningsövergripande värn, som förslagsvis utgår från Viktoria, bedöms kunna ge stor effekt som förstärkning vid långvariga och omfattande insatser eller kriser. Till exempel skogsbränder, översvämningar och större oljeutsläpp. Ett sådant värn skulle även kunna stödja med bland annat depåverksamhet och transporter. Det kan även vara ett sätt att organisera civilpliktiga som vill göra en insats även i fredstid.

CIP och Delta är två olika koncept för att på andra sätt organisera frivilliga för att stärka skyddet på landsbygden. Förvaltningen föreslår att räddningsnämnden bjuder in Brandskyddsföreningen till ett nämndsammanträde för att informera om CIP-konceptet.

Bilaga – förmåga hos räddningsvårn och RIB

Tabell 1. Förmåga hos räddningsvårn land

Olyckstyp	Förmåga
Trafikolycka	Varna medtrafikanter Spärra av väg helt eller delvis Prehospitalt omhändertagande
Brand	Utvändig släckning Begränsa/släcka brand i skog och mark Vattenförsörjning Fylla vatten med motorspruta/pump
Naturolycka	-
Drunkning	-
Utsläpp av farligt ämne	-
Akut omhändertagande	Insats enligt SX-ABCDE och HLR
Nödställd person	-
Övrigt	-

Tabell 2. Basförmågan hos samtliga brandstationer

Olyckstyp	Basförmåga
Trafikolycka	Varna medtrafikanter Spärra av väg helt eller delvis Säkra mot brand Stabilisera fordon Förhindra utsläpp Prehospitalt omhändertagande Losstagning
Brand	Invändig livräddning (ej rökdykning) Invändig släckning (ej rökdykning) Utvändig släckning Brandgasventilering Åtgärder vid soteld Släcka mindre bränder med skum Förhindra spridning till annan brandcell Förhindra spridning till annan byggnad Utrymning via bärbar stege (11 m) Vattenförsörjning Begränsa/släcka brand i skog och mark Fylla vatten med motorspruta
Naturolycka	Säkra framkomlighet på vägar Pumpa vatten
Drunkning	Ytlivräddning, islivräddning
Utsläpp av farligt ämne	Initiala åtgärder för att hindra eller begränsa skador på liv, egendom eller miljö vid utsläpp av farligt ämne
Akut omhändertagande	Insats enligt SX-ABCDE och HLR
Nödställd person	Akut omhändertagande vid hot om suicid
Övrigt	Genomföra andra uppdrag ex automatiskt brandlarm, hissnödläge, akut RVR, djurlivräddning

Nämndinitiativ till Räddningsnämnden för Uppsala, Tierp och Östhammars kommuner

Utredning av införande av räddningsvärn på RIB-stationer

Bakgrund

På flera av de orter där vi idag har RIB-stationer är det återkommande svårt att säkerställa full styrka vid larm. För att stärka vår uthållighet och förmåga vid större kriser och händelser finns behov av att komplettera den ordinarie RIB-organisationen med ytterligare resurser.

Ett räddningsvärn kan utgöra ett viktigt tillskott. Till skillnad från deltidsbrandmän kräver ett räddningsvärn inte samma schemalagda tillgänglighet, vilket gör det lättare att rekrytera och behålla personal. Räddningsvärn kan dessutom användas i fredstid vid kriser och larm som kräver högre bemanning, till skillnad från civilpliktiga resurser som endast aktiveras vid höjd beredskap.

Som möjlig pilotort kan nämnas Skärplinge, där det finns goda förutsättningar att förvara utrustning såsom kläder, extra slang och fordon på stationen. De kan exempelvis utbildas och samöva med befintligt räddningsvärn i Hjälmutunge Hållnäs, samt att det finns tidigare goda erfarenheter av att rekrytera frivilliga hemvärnsmän i området.

Vi föreslår att nämnden beslutar:

1. att uppdra åt förvaltningen att ta fram en uppskattad kostnad för införande och drift av ett räddningsvärn kopplat till en RIB-station, samt
2. att uppdra åt förvaltningen att utreda vilka stationer som är lämpliga för införande av räddningsvärn, bla med avseende på förvaringsmöjlighet av materiel på stationen.

Uppsala 2026-04-24

Christian Hermanson (KD), ledamot för Uppsala kommun

Maria Jansson (M), ledamot för Uppsala kommun

Emma Lohe (C), ledamot för Uppsala kommun

Lennart Owenius (M), ledamot för Östhammars kommun

Josefin Nilsson (C), ledamot för Östhammars kommun

Lars Lindgren (C), ledamot för Tierps kommun

Marcus Jansson (M), ersättare för Uppsala kommun

Sten Aleman (KD), ersättare för Uppsala kommun

Raymond Hammarberg (L), ersättare för Uppsala

Sören Carlsson (KD), ersättare för Östhammars kommun

Kenneth Karlsson (M), ersättare för Tierps kommun